

פרוטוקול מס' ד/23

מישיבת ועדת הכספים; ביום ג', כ' בכסלו
תשי"ט - 2.12.58 שעה 0845

בכחן:

- היו"ר י. גורי
- י. בדר
- א. בהיר
- י. אפרתי
- א. הרצפלד
- א. כהן
- ק. כהנא
- נ. לויין
- ז. סוזאייב
- ז. צור
- מ. קלמר
- י. קלגמן
- י. ש. רוזנברג
- ח. רובין
- י. ספיר

מוזמנים:

- שר האוצר ל. אשכול
- מר סרוקר
- מר אריאלי
- מר דניאלי
- ש. אמיר
- ש. בזק

סדר היום:

- (1) העברת הנהלת המכס והבלו לירושלים
- (2) נזקי-עקיפין במשקי-ספר

- - - -

(1) העברת הנהלת המכס והבלו לירושלים

היו"ר י. גורי:

לפני שנעבור לסדר היום אני רוצה להביא לאישורה של ועדת הכספים ענין שפתקבל על דעת כל חברי ועדת-המשנה שעסקה בזאת - וזה: סיום פרשת העברת חלק מעובדי המכס בחיפה לרגל העברת המרכז לירושלים, דבר זה היה כרוך בשיכון, בכיסוי הפסדים מסויימים שנגרמו להם, בהוצאות העברה, תחילה היה אומדן ההוצאות מחושב על סכום קטן יותר מכפי שנתברר שיש צורך להוציא, כן הוברר שכל הסעיפים שהובאו בחשבונו אפילו יותר מכפי שסברו מראש. ענין זה הועבר לוועדת-משנה של ועדת הכספים והיא אישרה זאת על דעת כל חבריה, ואני מביא זאת לאישורה של ועדת הכספים.

מ. קלמר:

כמה פקידים התפטרו וקבלו פיצויים?

היו"ר י. גורי:

אקרא את המכתב המציג את הבעיה מבחינת השוואת הסכומים (קורא מכתב משרד האוצר מס' 1/70/2 מיום 28.11.58). עלינו לקבל תשובה ביחס למספר העובדים שהתפטרו וכמה פיצויים היה צריך לשלם להם, ולמה היתה דרושה הקצבה מיוחדת של 16 אלף ל"י לגבי שני עובדים.

מר אריאלי:

התפטרו כ-50 עובדים, אבל כולם מתוך הסכמ. עשינו הסכם עם ועד העובדים, שלא נפטר איש. התפטרו מרצונם 50 וקבלו פיצויים - חלקם פיצויים רגילים וחלקם פיצויים מוגדלים. העברנו 70 איש ומתוכם לרוב הגדול היה בחלק

אמצעים עצמיים והיינו צריכים לדאוג לתוספת, לשנים מהם לא היו אמצעים (מנהל מחלקת הבלו ופקיד במס-קניה) ולגביהם בקשנו סידור מיוחד. גם להם ניתנה אופציה לרכוש את הדירות.

אני מבין שהאוצר החשיב במיוחד את עבודתם של שני עובדים אלה. אחרת לא היה מקציב

הי"ר י. גורי:

מכום כנה.

ה צ ב ע ה: הוחלט לאשר את ההקצבה המבוקשת במכתב הנ"ל.

(2) נזקי עקיפין במשקי ספר

הי"ר י. גורי: ועדת הכספים עסקה בענין זה בכמה מישורים. האחד היה חיפוש דרך כדי לסתום את הפער בין השווי המוצהר של המשקים (והשאלה החרیפה במיוחד בקשר למשקי הספר) לבין השווי הממשי. הפשנו דרך להקל על משקי הספר במיוחד, והכנסנו תיקון בחוק הארנונה, שמשקי ספר שנגרמו להם נזקים עקב חקירות שונות יוכלו לקבל כמעט אח' מלוא הנזק אף על פי שלא יגדילו את הפרמיות שלהם. בזאת פתרנו בעיה אחת.

נותנו עוד שתי בעיות: א) עומס השמירה; ב) נזקי עקיפין שאין להם כיסוי בחוק הארנונה. בענין זה חלק מהועדה קיבל את נימוקי אנשי הארנונה, שאי-אפשר לדחוס ענין זה למסגרת הארנונה. חלק מחברי הועדה התנגד לכך ואשר שאפשר לעשות יוצא מן הכלל גם במישור זה, כשם שעשינו במישור הראשון. דחינו את ההכרעה בענין זה עד שנשמע גם את דעתו של שר האוצר. אותו חלק שתמך בדעת האוצר הציע הצעה אחרת: כדי שענין זה לא יהיה תלוי ברפיון ושלא יחרוצו בכל פעם כשקורה איזה דבר, ליצור איזו קרן. ממה תתפרנס הקרן הזאת - זו בעיה לעצמה. בעקרו של דבר היא צריכה להתפרנס מהתקציב, אבל היתה דעה שאפשר להעמיס על הארנונה השתתפות שנתית בקרן זו, ועל ידי כך היא תצא ידי חובה מצידה היא לפתרון הבעיה. אבל עמדו על כך שאם אי-אפשר לדחוס זאת במסגרת החוק, צריך להקים קרן.

ד"ר ארנון הודיע שעד לפתרון של קבע האוצר מתחייב, שבכל מקרה של נזק שייגרם למשק ספר עקב חקירות, תוגש חביעה שתיבדק על-ידי האוצר ומשרד הבטחון, ואחר כך יועבר הענין לוועדת הכספים ותתקבל החלטתה, והאוצר לא יערער על החלטתה. ואמנם הגשנו כבר שורה של חשבונות.

הבעיה השלישית, עומס השמירה - הכל מודים שזה עומס בלתי רגיל שאי-אפשר להעמיסו על משקי הספר בלבד, ודעה זו מאחדת את כולם, כולל האוצר. לעומס השמירה אנו רוצים למצוא פתרון במסגרת קרן ההשואה למשרתים במילואים. קיימנו בידור אחד בהשתתפות ב"כ משרד העבודה. משרד הבטחון קבל על עצמו להכין חומר, משמעת שהם מסיימים את עבודתם. שוחחנו עוד פעם עם ד"ר לוטן והוברר שאפשר להסיר כמה קשיים פורמאליים בענין זה, אף על פי שנתרו כמה בעיות שקשה לפתור אותן.

באופן שאילו מצאנו דרך לפתור בעית עומס השמירה במסגרת זו, ואילו מצאנו דרך לפתור שאלת הפיצוי על נזקי עקיפין, היינו פותרים בעיה כאובה מאד שאיננה נותנת מנוחה לרבים.

שר האוצר ל. אשכול: אני רוצה לפתח את הפילוסופיה שלי בענינים הללו. אני מפחד מכל הענינים האלה. אני יודע שאפשר לבוא מכל הצדדים בטענות על מה שאגיד, אבל אני חושש מכל מיני

קרנות ומכל מיני ביטוחים. די להו נטו שישנו. זו פאגודה שאני נבהל
 מסנה כשאני רואה אותה. אמרתי זאת פעם בועדת השרים לענייני כלכלה,
 שבדרך כלל זה הגיוני, אבל אני רוצה להגיע לשורש - והשורש הוא כל כך דק.
 דומני שיש בעסק הזה - שלפאורה יש בו הגיון הוסניסטי-סוציאליסטי יפה
 מאד - חשש שבאיזה מקום, היות וחברה לי היניקה הראשונה, כל הבנינים
 האלה וכל הקומות שאנחנו בנויים, לא יתקיימו. עדיין היסוד אצלנו חלש.
 אין ישיבה שלא מוכנה להוסיף דבר כזה. אם מחוקקים חוק ואם מקימים
 קרן - מה אתה יכול לעשות במסגרת התקציב? בחינוך אתה יכול רק להגדיל.
 יש חוק חינוך חובה. בא"צ חינוך חובה ובעליון, אתה יכול רק להוסיף.
 אזי אנחנו מכניסים את עצמנו לפתוחות ברזל כזאת, שאינך יכול לזוז בה.
 ויכול לייצג שמתר לא יהיו אמצעים. אני בעקביל הדברים הטובים, אבל
 דומני שדי, לנו בחוקים, שהם בכמה דברים יותר מתקדמים ויותר גבוהים
 מאשר בארצות נאורות מאד. אפילו ביחס לחינוך, דומני שאנחנו נותנים
 יותר חינוך חובה ויותר שגים מאשר בבריטניה. הוספנו השנה 150 אלף לירות
 לשמירה. אם אתה עושה כמה חוס, אתה קוצנה לעצמך דבר שלא בטוח אם
 תוכל להשיגו. עומס השמירה - מאה ואחד אחוזים לשלם, אבל אינני רוצה
 שום קרנות.

הו"ר י. גורן: יש פה טעות. אנחנו רוצים לראות את השמירה
 הנוספת כשירות סילואים. יש קרן ובמסגרת
 הקרן הזאת אנחנו רוצים לפתור את השאלה.

שר האוצר ל. אשכנזי:
 לא בדיוק אפי מתנגד. אינני רואה שאשר
 לעשות יותר טוב, אבל אם יש לי בשנה זאת -
 נשב ונחליט שאנחנו משלמים בעד כל יום שמירה שיש בספר. אני יכול להוסיף
 שגם בנהלל וצמם בוצניה ב', המשרות לאדם בחל-אני, נושאים אולי בעול
 שמירה גדול יותר, ואינני אומר זאת כדי לקנשר ולזלזל. אני רק מפקפק
 אם אני בקרן ונחלק יכול להכניס זאת. אינני מאמין שהאוטומאטים האלה
 מסדרים אותנו, כי אני מודר לפקוד ואינני יודע אם המקור הזה יכול
 לשאת זאת.

אני מכופק אם אנחנו יכולים לתת לכל אחד
 מדינה בכל הצוהיות. אבל אני מבינים בכל יום, בכל שנה, בכל חודש, בכל
 מקרה. נשב בכל מקרה. מדינת אלייט; אם יש אמצעים - נכניס לתקציב ונשלם.
 יהיה לך בשנה הבאה - חילוף. אין לכם שום טפק שאני בעד זה, שבכלל לאנשים
 עד להכנסה של 300-400-500 לירות לחודש צריך לתת בטחון בכך. 300 לירות,
 בודאי, 200 לירות - ודאי ודוראי, ואני יודע שיש ישובי ספר שרחוקים
 מאד מ-200 לירות לחודש. אני מדוע לא תמיד: נבטיח בקרן ראשית כל
 200 לירות לכל הפחות? מה יכול להיות כבר פחות מסכום זה? מצב כזה,
 שהכל יהיה משודדין, שהכל יהיה טובה - על ידי מי? אני בעד זה שהשמירה
 לא צריכה לפול רק על מי שיושב בספר. אזי בבקשה, כשסודרים את תקציב
 ההתישבות, נגיד ביחד: אל תעשה שרבות, אשכול, ואל תיישב 10 אלפים יהודים,
 ישב רק תשעת אלפים או רק שמונה אלפים. למשל, אני אומר עכשיו שאינני
 רואה אין אפשר לעשות ישובים חדשים, כי אין לי כסף. אזי אני מוחזק
 כאפיקורס. אזי תבוא ותאמר: אין לך כסף לכך - נקים קרן. עוד מעט יגידו:
 אין לך פרות - הקם קרן. יש רגלים גבוהה; מדוע לא נתישב ונגיד: נקים
 קרן שתבטיח מה שלמעלה מרבית בנדמאלית? אינני מבטל את המצוקה בדברי.
 המצוקה היא מצוקה, אבל היא צריכה להסתדר ממקורותיה היא. אזי תגיד
 לי: יש לך מאה מיליון להתאשבות - מסכום זה תקציב כך וכך לשמירה, ואעשה
 זאת. אינני מאמין שזה יכול להגא בצורת קרנות, כי בסופו של דבר זה
 מוכרח לגדוע את השורש האחרון של עץ כלכלי שאנחנו רוצים לגדלו. אלה
 הם ספיקותי. לא הוספת בזה שום דבר; רק הוספת עוד פקיד שצריך לטפל בזאת.

זה מה שהיה לי להגיד בענין זה, ואני מבקש
 להשאיר לנו, לאנשים חיים, להחליט מדי פעם על הצרכים ולא להכניס את
 עצמנו למטת טדום הזאת.

במובן טוויים ועדת הכספים צריכה להיות
 הסורה שלנו, ואינני מתקצא אבל אני יודע שמגיעות עכשיו תביעות לוועדת
 הכספים עוד באדם שהן מגיעות לממשלה, ואינני חושב שזה ענין. עוד מעט
 נתחלף בתפקידיים. יבואו אלייט ואתם תגידו, לא אנחנו נזמין אותם
 ונענה בחיוב. אני עלול עוד פעם לעשות זאת.

ח. רובין:

האם זו היתה רק פילוסופיה או גם משהו מעשי?

שר האוצר ל. אשכול:

למעשה אני שותף לכל תביעה שיכולה להופיע, ביחוד כשמדובר על אנשים בעלי הכנסה עד 500 לירות. אבל אני רוצה תחילה להבטיח 200 לירות לכל אחד. אינני מאמין שעל-ידי החלטות ברזל של קרנות תתקנו את העניין. זוהי אונאה עצמית. הילד צריך להתפרנס ממעמקו; אזי תקציב ההתישבות יבטיח הכל.

א. הרצפלד:

זה אינו שייך לתקציב ההתישבות.

היו"ר י. גורי:

לפני הויכוח, הערה אחת לתיקון ההיסטוריה: ועדת הכספים מעולם לא נתנה פרוטה אחת שלא בהסכמתו של שר האוצר, מזמן שאני יושב בה.

י. בדר:

אני מסכים כמעט לכל מלה שאמר שר האוצר, גם לגבי ההערות הטכניות שלו, שהן יותר מטכניות - בבעית ריבוי הקרנות וגם בדברים האחרים. הדבר שעומד בפני בכל זאת, הוא מה שראיתי במקום ששמו גובן. ראיתי שם מצב שדורש תשובה ברורה. האם אנחנו רוצים שגובנים יתקיימו, או שלא יתקיימו? נדמה לי שהטלנו על שכם הנוער הזה מעמסה יותר מדי כבדה, שאפילו אדם אידאליסט וטוב לא יוכל לשאתה לאורך ימים. בעצם זו בעיה מאד מצומצמת, כי בעיות מסוג גובן בכל זאת אינן רבות כל כך במדינה, ומספר האנשים שהדבר נוגע לו אינו עולה על כמה אלפים, העובדים ונמצאים ושומרים במסגרות אלו. זו בעיה מצומצמת מאד, ויצאתי משם בהרגשה שבאיזה שהוא אופן צריך להקל על המעמסה הרובצת עליהם. אין זה אותו דבר ששר האוצר דיבר עליו בכשרון ובהומור טר.

ראיתי שם שלשה צרכים, שכל אחד נוגע עד הלב. קודם כל - מקלטים. תחת לחץ כזה, ובפינה כזאת, שלא יהיו מקלטים לילדים ולכמה עשרות אנשים? אינני רוצה להגזים, אבל זה ממש רצח בעקיפין, שאנשים יושבים שם בלי מקלטים. אשר לשמירה ולנזקי עקיפין - על דברים אלה הייתי מוכן לדבר באופן אלטרנטיבי. לא צריך לעשות הכל בבת אחת. אם נקל עליהם לגבי נזקי עקיפין או לגבי שמירה במסדים במעשיים שהם מקיימים אותה, זה סיוע וזה סיוע, אבל לכל הפחות דבר אחד מאלה צריך לעשות. אני חושב שבכל אותן נסיבות ששר האוצר דיבר עליהן, קשה מאד במדינת ישראל לנהוג כנחמרת ביטוח שתבטח הכל. אבל אני בכל זאת סבור שצריך למצוא כאן פתרון חיובי, כדי להקל. אולי היה נכון יותר להקים במקומות אלה ישוב אחד פחות ולתת לאלה שיקומו תנאים קצת יותר טובים, אבל אינני רוצה להתווכח על כך.

היו"ר י. גורי:

ככל שיהיו פחות ישובים במקומות אלה, העול יהיה יותר קשה.

י. בדר:

מכל מקום ישובים אלה קיימים וצריך שיתקיימו, וצריך שאנשים שיושבים בגובן, שכולם אנשים מתל-אביב שהיו יכולים ללכת בכל ערב לקולנוע ובכל יום שבת ללכת לתחרות כדורגל - הם יושבים שם, מורות נאות, ילדים קטנים; ס' אשכול, צריך לעשות בשביל הגובנים כולם משהו נוסף, שחייבים יהיו קצת יותר קלים. בין כה וכה הם מאד קשים.

היו"ר י. גורי:

אני רוצה רק שחבר הכנסת בדר לא יטעה. זה אמנם קצת מכביד על הפתרון, אבל אין זה רק עניין של שלשה-ארבעה ישובים.

י. בדר:

אמרתי שאין זה עניין של רבבות אלא של אלפים מועטים.

ז. צור:

אני רוצה להשיג על הדברים ששר האוצר קרא להם "הפילוסופיה שלו", ואולי לא על הפילוסופיה בכלל כמו על הנימול שאנחנו דנים בו. שכן אפשר לומר באופן כללי, שתבוא הצעה להרחיב את תחולת חוק חינוך חובה על גילים נוספים, ויכול להיות דיון אם יש באפשרותנו לקיים זאת, ולגייסימיים ספיקות בעניין

זה ואפשר להגיש לסיכום שאין הדבר נאש דומה. אבל לי נראה שהדבר שאנחנו דנים בו, דוקא מכיון שאיננו גובע לכל האוכלוסיה אלא גופל בעומס על חלק מהאוכלוסיה - אין הסתייגה יכולה לפדות את עצמה דבר זה בפירוש כענין של חובה בדרך החוק.

נזקי עסקי קרן: האמנם יכול להיות מצב כזה, שאם בערכות פעולות גבאיות על הגבול הסודי, ובתוצאה שזה נפתק עבודה בישובים בספר ומצקים מהצדדים דורשים שזה, את שאין אפשרות להשקות ונגדמים נזקים גדולים - האם אפשר לומר שאין זו הוגת המדינה, לפני איזה שהוא דבר אחר, שהיא מפעלת בו, לפתור את הדבר הזה ולשאת בכך בדרך החוק? אינני קורא לזה קרן. תוצאת המדינה לשאת בהסדר הזה. את, נאמר של ישובי הספר נגדמים נזקים באיזה בעולמה מפעלות מסתובבים. בדרך כלל נכון היה שהאדוניה תכסה זאת. זאת היא, מסתובב זה, קרן לביטוח הדדי של כל האוכלוסיה, והאדוניה יכולה לשאת בכך. אבל אם יש טענה שלפי החוק הקיים איננה יכולה, אזי צריך בדרך אחרת, אבל בדרך של תוספת המדינה והמסכים בפירוש הייב לשאת בזאת לפני שהיא ניגש לפתור דמיים אחרים. ולא צריך לצרף זאת לרבות הגדולה של חובות שוטפים על הקצבים. לי נראה שדבר זה קודם לדברים אחרים.

בזאת אדחיק לבת ואומר, שזה אולי קודם לצבא. גם ענין השמירה קודם לצבא. ישנה הצעה לקשור זאת עם קרן ההשואה. מה יש לקשר עם הצבא? הצבא יש חובה של שדות על כל אדמה. אין מצב כזה, שאדם יכול לפתור בעל עצמו את שני העיירות הנבואי. להיות בישוב ספר, זה לא ענין שסוף מתייב לנך ביום, ודוקא משום כך צריכה להיות אחידות הדדית. האם הישנה יכולה לשנות את החשבון גם מהמדינה הפרדאית והחשבון הכלכלי, מה התוצאה שזה שאין נשאים באחידות, אדם שינשב בישוב ספר רואה את עצמו ספקר וישן עניינות - למת זה גורם ולא יזה בוצאות נופות הדבר הזה מביא?

על האדוניה: אדוניה: נצייץ הקיים קרן.

ז. צנור:

אינני אומר: קרן. הקצבים המדינה הוא המקור שארץ לשאת בראת. אם כך, תבוא ותאמר: אין המדינה על המייל. זה הניסוח יתנה חוק. חובת שדות הצבא היא, על בילום; איני חושד שאין למדינה אפשרות להתחייב לשלם לחייל. מכיון שבישוב ספר ישנה מדינת קרן, דוקא עיניו נשיל את כל הנטל? כל מה שמציעים כאן בענין נזקי עסקי קרן - באיזה זה האופן את הקצבים בהשואה לחלקים אחרים המופלגים. המדינה הפילונית שטר האנשי פיתוח, דוקא הנמשל הזה מסופק לא צריך להיות בתחילתה של המדינה. כלומר, אותם חלקים שם יוצר המישים במצבה של המדינה, וזה חלקים קטנים, דוקא בהם לא צריכה להיות גביעה.

אשר לשמירה, אנו רוצה לומר שלא דובר כאן על כל הישובים בארץ ולא צריך לצרף את הכלל ואת דגניה. אבל ישובי ספר, שאין אפשרות בומר בהצדקתם בישובים הנבואיים בתנאי בטחון מיוחדים, ואשר נבטלה עליהם השמירה מיוחדת - לא ייסגן שיאנבים אלה, שהם ישובים קטנים בישוב, ויש להם זמינים שאינם טובים יותר מכמה חברים, ויש גם פחות מזה - האם אנו לומר שכל בעל השמירה יכול עיניו? בדרך שזה פוגע באפשרות להשתכר בעתידתם, מלבדיותם.

לי נראה שהדבר לא יהיה נכון גם מבחינת המדינה הכלכלית, מבחינת המדינה של המדינה במדינה, שתעזוב דבר זה לסי דוד כדי פעם עת-החוק. מה אלה מציע בענין נזקי עסקי קרן? הנה קרה לפני זמן מה קרה גרוע-הולגא-פטר המעלה. אמה מציע שבכל קרה יהיה דיון כזה, עם דיון דורה מושלמת, ומה יהיה דרך לפתור מקרים כאלה? לי נראה שאם יש למדינה אינו שהיא אחידה, אחידות הדדית של אוכלוסיה היא אחד הדברים הראשונים. אמה ונאמר שאין אפשרות לביטוח-נדריאות חובה כיום, ואולי אמכים לבן; אבל האם אפשר לומר שהמדינה צריכה שהיא מתקיימת כיום, לא תעשה זאת לזמן חלק קטן של האוכלוסיה הנחונן בתנאים מיוחדים? האם אפשר לומר שאנשים אלה ידעו מראש שהם מופקדים ושנכלל קרה עליהם להתרועץ ואולי בחסד יקבלו לפעמים איזה דבר, ואולי לא יקבלו? אני אומר שזה בהחלט בזכות ולא בחסד, וצלינו להביע למשאטם בדרך, שאין הדבר הזה חסד, ואם היו נזקי עסקי קרן צריך לתת את המיניו המכאיים.

אני משום כך חושב, שאנחנו באיחור רב - ובאמת באיחור רב, מכיון שנגרם בזק רב למדינה כתוצאה מזה שער עכשיו דברים אלא נעזבו ללא סידור של קבע - אנחנו עכשיו מוכרחים לפתור זאת.

א. בהיר:

נדמה לי שיש פה איזו אי-הכנה. אנחנו מדברים קודם כל, האם זה צריך להיות הסדר חוקי או לא. מפני שאין הסדר חוקי הופכת ועדת הכספים להיות כתובת. כי במידה שהאזרח אינו מקבל מהמוסד האכסוכוטיבי המתאים את סיפוקו, הוא פונה לוועדת-הכספים והיא מתחילה לדון. ומפני שאין לה חוק שמגדיר את מסגרת דינויה, פה מתחיל הענין: מי יותר רך-לב. אני התנגדתי להודעת מנהל משרד האוצר על כך, שכל מה שועדת הכספים תחליט בענין בזקי הארנונה, האוצר ישלם; כי הודעה זו, שנמסרה על-ידי יו"ר הועדה מעל במת הכנסת, עשתה את ועדת הכספים לכתובת.

היו"ר י. גורי:

על כך החלטנו כעת מצב-ביניים, בהסכמת משרד האוצר.

א. בהיר:

אני מתנגד להפוך מצב-ביניים זה למצב של קבע. ועדת הכספים תצטרך להפוך לאדמיניסטרציה שתדון מי צודק ומי אינו צודק. זו הפיכה של כל סדרי השלטון הטוב.

היו"ר י. גורי:

האינטרפרטציה שלך אינה מדוייקת. אנחנו לא מחייבים סידור זה כלל, אבל הכוונה היתה שלאחר שמקבלים את התביעה, לאחר שבדקה כבר על-ידי משרד הבטחון והאוצר, ועדת הכספים איננה כודקת אם המשק צודק או לא, אלא האוצר צריך אישור פורמאלי.

א. בהיר:

הודיעו שבמקרה של חילוקי-דעות בין האוצר והמשק, מה שתחליט ועדת הכספים זה יקום. אני

מתנגד לדבר זה ביסודו.

ח. רובין:

יו"ר הועדה מסר הודעה מעל במת הכנסת.

היו"ר י. גורי:

אני יודע שמסרתי הודעה, אבל אני הבינותי זאת בפשטות. המשק הגיש תביעה והענין טעות בדיקה גם על ידי משרד הבטחון, מה היה שי עוד הבזק ואם אלה בזקים שהם בדרך כלל במעגל כלשהו. ואז מגישים לנו את החשבון. תמיד האוצר איננו יכול להוציא כספים מחוץ לתקציב ללא אישור ועדת הכספים. אזי אנחנו מופיעים ככתובת, אבל לא שאנחנו נהפוך לבוררים בין האוצר ובין המשק. כך הבינותי זאת.

גם כשאומרים שהתקציב עונה לזה, התקציב יכול לענות בשתי צורות. כשדנים בתקציב השנתי אומרים: רוצים לשריין סכום מסויים למטרה זו. זו גם כן קרן בצורה מסויימת. ויש דרך אחרת, שצריך מדי פעם לחפש מקור, והבעיה היא שמקור זה מלכתחילה איננו משריין.

א. בהיר:

אני מתנגד שועדת הכספים תהפוך בעניינים אלה לכתובת - לא לבירור וגם לא לאישור החלטת המשרד, כי אם אין שום מסגרת יש שרירות-לב; ואזי אם המטפל בזאת באוצר יחשוב שזה נכון, יאשר, ואם יחשוב שלא - לא יאשר, כי אין שום הנחיות. סידור זה הוא דע ביסודו.

אומרים: מפעם לפעם. יהיה מקרה - יפנו. יהיה דיון במוסדות הממשלה - יקבעו את הדבר, ויבואו ויחפשו לכך מקור. מכיון שלמפרע בתקציב זה איננו, כל חיפוש של מקור, מטבע הדברים הופך לחיפוש של מקור שבחוץ בשבילו סכום מחוץ לתקציב, ודבר זה מקשה מאד ולמעשה מעמיד את המשק או את האדם הפרטי הנפגע כמי שמקבל את הדבר לא מפני שהוא מגיע לו אלא מפני שזה בחסד, וגם זה סידור גרוע.

אם נקבל את הודעת שר האוצר, שלעצם הענין הוא אומר שצריך לשלם מה שיימצא לנכון (ואינני מציע שהחוק יקבע כבר עכשיו מה הם היסודות לתשלום, כי לגבי בזקי עקיפין קשה לתת את ההגדרה

המשפטית) - אני מוכן בתוך החוק להשאיר לשו האוצר את הזכות להוציא את התקנות לחוק זה, או לתיקון בחוק הארנונה או בכל צורה אחרת; תינתן למשרד האוצר ולמשרד הבטחון זכות הקביעה, והם יבואו ויגידו שאלה ואלה התקנות שהותקנו למטרה זו.

עכשיו השאלה היא, אם לעשות זאת דרך התקציב. אם לעשות כך, שר האוצר יצטרך לקבוע בתקציב סכום מסוויין לכל מקרה שלא יקרה. אני חשבתי את ענין נזקי העקיפין לעשות דרך הארנונה, ואת ענין השמיה - דרך קרן ההשוואה, מפני שלפי דעתי נזקי עקיפין עקב פעולות איבה של אויב, באופן טבעי משתלבים בקרן הארנונה. אם ימצאו שמבחינה משפטית זה אינו עונה על הבעיה, יהיה חוק נפרד לכיסוי נזקי עקיפין. גם לזה אני מוכן, אבל שהדבר יהיה בחוק וששר האוצר ושר הבטחון יקבעו את התקנות שיגדירו מה הם נזקי עקיפין, כדי שהנפקע יקבל מהתקציב (אם לא מקרן הארנונה) את הנזקים המגיעים לו.

אשר לשמירה, אנחנו משלמים בעד השמירה, וכשאני אומר "אנחנו" אני מתכוון למדינה ולסוכנות. לא בעד כל השמירה, אבל בעד חלק מסנה. יש תקציב משותף לצרכי השמירה - מחציתו של האוצר ומחצית של הסוכנות. בעשה עכשיו סקר על-ידי הצבא ומסמר הגבול בבעיה זו, ומסקר זה התברר שכך וכך שומרים לפי הביטחון מוסדות הבטחון ובעד כך וכך משלמים מתוך התקציב הזה, ובעד כך וכך אין משלמים סכיון שאין תקציב, מה טענת? שבין כה וכה משלמים. בעד חלק לא משלמים ובעד חלק כן משלמים, ואין הסדר חוקי לענין. שוב, יהא הסדר חוקי וסכום זה יעמוד לדשות התקציב. אינני דורש קרן. שזה יהיה בתקציב המדינה.

שר האוצר ל. אשכול: באיזה תקציב?

א. בהיר: בתקציב הרגיל.

שר האוצר ל. אשכול: ואז מה יהיה חלקה של הסוכנות? אם יש חוק, למה היא צריכה להשתתף?

א. בהיר: אתה טוען שהסוכנות לוקחת לעצמה ועושה התישבות, ומן הכסף שהיא לוקחת לעצמה היא נותנת אחר כך לשמירה. אם היא לא תצטרך לשלם בעד שמירה, תן את הכסף להתישבות. אם תחליט שהיא צריכה לשלם בעד שמירה, יהיה בתקציב סעיף הכנסה מהסוכנות. אבל אינני בעד הצעה זו, אלא אני מציע שקרן ההשוואה תשלם את השמירה בספר, כפי שהיא משלמת את המילואים.

אם הצעותי תתקבלנה, זה לא יכנס לתוך מסגרת התקציב הרגיל, אלא זה יהיה על חשבון שתי הקרנות. אתה שואל: למה קרנות? - בדרך כלל אם נשארים עודפים בקרנות, הם עובדים לתקציב הפיתוח. אם אתה חושב שאפשר לקחת נוסף על מעמסת התקציב הרגיל שני סכומים אלה ולהעביר את עושי הקרנות לתקציב הפיתוח, אינני מתנגד לכך. אם אתה חושב שהתקציב הרגיל עמוס במידה גדולה ולא יוכל לקחת על עצמו את שני הסכומים כהוצאה רגילה, יעשה הדבר משתי הקרנות וישאר פחות בתקציב הפיתוח. צריך שגייע למצב, אחרי עשר שנות קיום המדינה, ששתי בעיות אלו יוסדרו באופן חוקי ולא בחסד. אינני רוצה להגיד שנענה על כל תביעה ושכל מי שידרוש לפי החוק צריך יהיה לשלם לו ושיגישו חשבונות מפורזים. אבל אם הצבא מאשר שבגזון צריכים להיות חמשה שומרים - צריך לחמשה שומרים אלה לשלם. גזון אינה יכולה לשאת בזאת. הם מוציאים 4421 ימים לשמירה והם הוו 24% משך ימי העבודה של הסורים. הם אינם יכולים לשאת בדבר הזה. אם הם נושאים בזאת, מצטבר מצלם אחר כך חוב שמגיע ל-104 אלף לירות במשך חמש שנות קיומם, ואחר כך הם באים לאשכול כמנהל מחלקת ההתישבות ומבקשים קונסולידציה לתשלום חובות וכל הדברים האחרים. אזי מוטב שיקבלו כל שנה סכום כסף על חשבון זה ולא יפנו אחר כך בצורה האחרת.

אבקש את שר האוצר להפנות תשומת לבו לכך, שהויכוח פה הוא לא על הקמת קרן נפרדת, אלא ששתי בעיות אלו יוסדרו כחוק ושהאוצר ומשרד הבטחון יהיו הממונים, ושייקבעו התקנות וישלמו משתי קרנות. אם שר האוצר לא יסכים לקרנות וירצה לשלם זאת מהתקציב הרגיל, לא אתווכח אתו.

היו"ר י. גורי: (קורא מכתבו לשר האוצר מס' 123/17230 מ-13.8.58). לא כתבתי פה שנעביר את התביעה לבדיקה, כי זה היה סובן מאליו. כל אחד יכול לומר מה היתה כוונתו, ואני אומר מה היתה כוונתי בונה-פידה. אמרנו אחר כך, שאנחנו שולחים זאת לבדיקה.

י. קרגמן: זאת אומרת שהבדיקה נעשית מטעם ועדת הכספים, כי אנחנו המוסד לכך.

היו"ר י. גורי: אני מודיע שלא עלה על דעתי שלאחר שאנחנו מקבלים אישור העובדות שנבדקו על ידי משרד הבטחון והאוצר, שועדת הכספים תדון אם לתת או לא לתת, לתת פחות או לתת יותר. התכוונתי לזה, שנותנים אישור לסכום הזה מכיון שבתקציב אין סעיף כזה.

ח. רובינ: זו איננה שיטת עבודה.

היו"ר י. גורי: אזי תפסול את שיטת עבודתי, אבל לא תפסול את עדותי.

ח. רובינ: עדותך היא בלתי-רלבנטית.

היו"ר י. גורי: העיקר, שאני רוצה לפחות לצאת מפה אדם ישר, ולא שהסעיתי מישהו או סלפתי דבריו של מישהו.

ח. רובינ: אני בדרך כלל סקפטי כשפילוסופים מדברים על כספים וכששרי אוצר מדברים על פילוסופיה. אעיר קודם כל הערה לח"כ גורי, בידידות ובחברות, אבל גם בקצת מתיחות. היות ואני רוצה להגיד כמה דברים חריפים, אני מדגיש מקודם - בידידות ובחברות, ואני אומר זאת לא רק כדי לצאת ידי חובה.

ישנו כלל אחד: כשמתקבלת החלטה, הכוונות של כל אחד מאתנו, שהביאו לידי החלטה זו, אינן יותר בעלות חשיבות, אינן רלבנטיות. קיימת ההחלטה. מה אני חשבתי על זה ולמה הייתי בעד זה - זה היה חשוב כל זמן שעמדנו לפני ההחלטה. ברגע שקבלנו את ההחלטה, קיים מה שנתקבל והוא קיים כמדובר. בענין זה לא יכולה להיות כל אי-הבנה. בענין זה היתה החלטה, היו דיונים, דברו על כך, וכאן הופיע ד"ר ארנון ואמר בתוכן זה: כל דבר שועדת הכספים תחליט - נעשה. זאת הוא אמר וכל אחד שמע זאת. אני אמרתי: "חוק", והוא ענה: מה שתחליטו, אנחנו נקבל. ואתה מצטט זאת וזה מופיע בדברייך על בנת הכנסת. מה שאמרת, איננו מה שלפי דברייך כיום אתה אומר שהתכוונתי להגיד.

היו"ר י. גורי: אני רק אומר שזה ברוח ההחלטה.

ח. רובינ: בהחלטה נאמר שכל דבר שועדת הכספים תחליט, כך יקום.

היו"ר י. גורי: בכל זאת יש להחלטה רוח, אבל אני אשאל שאלה קונקרטיה יותר: האם עלה על דעתך שלאחר שהאוצר ומשרד הבטחון יקבעו שאמנם נגרמו נזקים בחששים אלף לירות - לפי כל הדיונים שהתנהלו בוועדה - שאנחנו נבוא ובאמר: לא כלום, או 46 אלף לירות?

ח. רובינ: לפי ההחלטה, בהחלט.

היו"ר י. גורי: בכל אופן הבינותי את ההחלטה, לפי האינטרפרטציה שלך.

ח. רובינ: קרא את דברי ד"ר ארנון בוועדה, בפרוטוקול. אינני חושב שהחלטה זו קדושה. אני חושב, כמו ח"כ בהיר, שמוטב הסדר חוקי.

היו"ר י. גורי: אפשר לחשוב שאני מפרש זאת לרעת המסקים. זה לרעת האוצר.

הו"ר י. גורלי: הו"ר י. גורלי, שח"ב גורלי אומד שפירוש
הו"ר י. גורלי, שהאוצר יחליט.

הו"ר י. גורלי:

הו"ר י. גורלי: לא. שגור יקבע את העבודה, אבל לא יחליט שום
דבר. הוא רק יוכל שהיו בזקרים, ויחד עם משרד
הכספים יקבעו ששירותי הבריאות יהיו בן רוב, ואצור לא נכנס לויכוח לאחר שהם
יחזרו אכספרטיזה. הם רק אכספרטיים; אפתחו מאשרים.

הו"ר י. גורלי:

אם כך, אני מציע לעבור על הפרוטוקולים, כדי
שמישהו מאי-הנכוח להבא. צריך לקבוע ועדת-
מסנה שלמען האדמת מורה מבתי מה היו הדימויים ומה התוכן החז-אשמעל של
הדברים.

הו"ר י. גורלי עם של האוצר, במידה שאני מבין אותו,
הוא לא קרן או לא-קרן, אלא: מקור בתקציב או אין מקור בתקציב. אם שד
האוצר שולח אותנו לתקציב התישבות, כוללנו יודעים שאין זו תשובה. אבל גם
אם נדבר קצת מאושרן יותו תיאודפי, זה איצו שייך לתקציב התישבות
מבחינה עצימית. אם הצבא אומר למשק מכריים שייסגרו בחים כי תיעשה פעולה
צבאית והם מפחידים הפסדים אלה או אחרים - אין זו חוצאה של פעולה התישבותית
או של תקלה בפעולה התישבותית. זו חוצאה של פעולה צבאית. זה גם לא יכול
לגור ממקורות של תקציב הפיסות.

(המשך הישיבה דשה א.פ.)

ח. רובין:

אני חושב שהוויכוח עם שר האוצר הוא מסביב לשאלה זו: לתת לזה מקום בתקציב או לתת לזה מקום בתקציב, מתוך הנחה שהפניה לתקציב ההתיישבות זו לא תשובה עניינית וגם לא תשובה נכונה מבחינת הכללים של מבנה התקציב.

אם כן, נשאלת השאלה: מניין לכסות, משום שכולם אומרים שצריך לכסות, כולם דואגים לכיסוי (ואולי מכאן נובע הקושי).

כאשר התחלנו לטפל בבעיה זו עמד לפנינו משק גובן. אז נפתרה בעיה אחת: כיסוי הנזקים הישירים, אולם שתי בעיות לא נפתרו: בעיית נזקי העקיפין ובעיית השמירה.

הי"ר י. גורי:

שלמו נזקי עקיפין.

שר האוצר ל. אשכול:

יש אפילו מכתבי תודה על זה.

ח. רובין:

השאלה היא מהו המקור התקציבי ואני חושב שיש מקור תקציבי. לא תמיד הייתי בדעה זו, אבל בחדשים האחרונים הגעתי למסקנה שאין סידור פחות מסורבל מזה, זה לפחות הרע במיעוטו - קרן הארנונה. אפשר לטעון שכספי הארנונה מועברים לתקציב הפיתוח... (הי"ר י. גורי: נותנים אותם כהלוואה). בוודאי, אבל אני חושב שזהו הפתרון.

שר האוצר ל. אשכול:

אז גם אתה מציע לקחת מתקציב הפיתוח.

ח. רובין:

אינני יכול להגיד שבגלל זה שהעודפים השוטפים של המוסד לביטוח לאומי מועברים לתקציב הפיתוח, בגלל זה חייבים להקטין תשלומי המוסד לביטוח לאומי, כדי לתת יותר הלוואות לתקציב הפיתוח.

אני מסכים עם חה"כ בהיר בשני דברים: א) אותו הסדר, שכולנו מסכימים שהוא הסדר ארעי, אינני רואה אותו כקבוע ורצוי מהרב בחינות; ב) אינני חושב שיכול להיות הסדר אחר אלא במסגרת של חוק, אשר משאיר גם לאדמיניסטרציה די אפשרויות לשיקול דעת, אולם יהיה זה הסדר של חוק ותקנות.

י. קרגמן:

בעת הדיון בוועדת הכספים בענין זה גם לי היה בדמיה שהסדר אשר הוצע, שוועדת הכספים תמנה ועדת משנה אשר תטפל בכל המקרים המיוחדים, זה יהיה ההסדר הטוב ביותר. זו למעשה הייתה ההחלטה שלנו, להוציא את הענין מסיפולו של האוצר ולהעבירו לוועדה פרלמנטרית.

הי"ר י. גורי:

אנחנו הופכים למוסד מבצע?

י. קרגמן:

גם נוסח המכתב שלך אומר בתוכנו שוועדת הכספים תחליט מה מגיע למשקים, וגם אנשי המשקים התרשמו כך. גם לי היה בדמיה שאולי מוטב לקבל הסדר זה, כי יתכן שהמשקים ימצאו בוועדה אזור יותר קשבת מאשר באוצר, אולם אני רואה כעת שאין הגיון בהסדר כזה אשר מציג את האוצר כרע והוועדה כטובה.

למעשה אין בינינו ויכוח, מיותר יהיה להטיף לשר האוצר ולהסביר לו מה זה ספר. הוא יודע זאת יפה מאד, לא פחות מכל אחד מאתנו. אבל ברור שצריכה להיות הרגשה כללית בישובי הספר שלא לבדם עומדים הם, ומצד שני לא רק הם צריכים לקבל את העידוד של הישוב אלא הישוב צריך לדעת שהוא צריך לקבל על עצמו עול נוסף כדי להבטיח את מיומח של הישוב הספר.

העזרה הזאת, הפיצויים האלה, צריכים להיות חוקיים, מתוך הקרנות הקיימות - הארנונה וקרן ההשוואה. אם אני, כבעל רכוש, חשלם לארנונה 9 או 12 ל"י לשנה, אני צריך לשלם פלוס, זה צריך להיות רשום ואני צריך לדעת שנוסף לארנונה הרגילה, שבאה להבטיח נזקים רגילים - אם אפשר להגיד כך - אני משלם תוספת, אינני יודע כמה, המיועדת לכיסוי נזקים שאינם אצלי לכיסוי השמירה, שאני פטור ממנה ושבני, הנמצא בספר, אינו פטור ממנה. הספר צריך לדעת שהישוב ממלא את חובתו.

א. הרצפליד:

אם נגזר הדין להתרוכח עם אשכול - אז אין ברירה, ואני אומר שהוויכוח עם אשכול - עם אשכול, הכפול, כיון מחלקת ההתיישבות וכשר האוצר - הוא בכל רע במצבנו, ובייחוד הוא בכל רע כאשר יש שתי כתובות. כאילו הכתובת היא טובה לקבל אותם בכל עת ובכל שעה.

יש ארבע אספקטים לבעיה זו: אספקט אנושי, אספקט יישובי, אספקט של כיבוש הארץ ואספקט התיישבותי. אתחיל מהאחרון.

אינני רוצה להגיד שאני מצטער, אבל בכל פעם אזכיר לשבח את ד"ר בדר - גם בנאום האחרון שלי הזכרתי אותו לשבח - על פגישתנו המשותפת בגוון. אני רוצה לומר לו: אם אתה בעד תצביע בעד התקציב, אם אתה נגד - תגיד שם שאתה נגד. אולם זה היה ויכוח ביני ובין ד"ר בדר.

אשר לסיכומים שלנו אני רוצה להגיד באופן ברור שפשוט חשבנו לעבור לסדר-היום. אנחנו ידענו שאיננו מסדרים את העניין, ידענו גם שאיננו יכולים, להוציא יותר מד"ר ארנון, אשר אמר: כשיבואו אלי נתחשב בוועדת הכספים, אבל הוא לא רצה לקבל עליו אחריות.

היו"ר י. גורי:

אני רוצה להזכיר פרט אחד שאמנתה לד"ר ארנון, וזו ידעתי שזה שדה מוקשים, למחרת לו: תמלך גם בדעת שר האוצר ואני רוצה להיות בטוח שהצהרתך במסרה גם על דעת שר האוצר. למחרת שאלתיו והוא השיב לי בחיוב.

א. הרצפליד:

אני רוצה לצגוע גם בבעיית תקציב הסוכנות. אני חושב שאין עוול יותר גדול מאשר בוכלטריה כפולה. אתן דוגמה. בסוכנות החליטו שביום שיין לתקן והמשקים שמחו על-כך. אולם מעמידים את המתיישבים בפני השאלה: יש לך 100 אלף ל"י, אתה רוצה לקנות פרה או רוצה לצבוע? זה מראש אומר שלא יהיה ביום, וכעת בא המשק ותובע ממני ביום. אינני מבין מה ענין שמיטה אצל הר סיני. מדוע המתיישב בגוון צריך לעמוד בפני האלטרנטיבה הזאת לבחור בין דברים, בין בית-ילדים, מקלט, רפת או בירב? איזה קשה יש לו לענינים אלה? המדינה אחראית לכך, ואם אתה שואל לרובריקה, אם אינך יודע באיזה סעיף להכניס זאת, אז תהיה רובריקה מיוחדת. אתם דנים על זה אם קרן ההשוואה צריכה לשלם או הארצונה; אני אומר: כדין כל השירותים בארץ, וליד השולחן הזה לא יהיה איש אחד שלא יעמיד את הסעיף הזה לפני כל השירותים האחרים, משום שזה קשור באספקטים שהזכרתי. זה קשור באספקט האנושי. איזו רשות יש לי להעמיד לצעיר זה, שבא להתישב ושהוא בן הארץ - ואם אינו בן הארץ על אחת כמה וכמה - דרישות כאלה?

השאלה היא אנושית, יישובית, נוגעת לכיבוש הארץ, אחרת לא יהיה כיבוש הארץ. איננו יכולים להעמיד דברים אלה בצורה זו, לשלוח אנשים ואחר-כך אין, אבא. כמו שיש, אבא לצריף, לבית, לפרה - צריך להיות גם לצרכים אלה, אבל בפירוש: לא במסגרת התקציב, כי כסף תקציבי זהו כסף בהלוואה וזו לא הלוואה. מראש יש לסדר את העניין דרך הדלת ולא דרך החלון.

אם נגזר עלינו לנהל מ"מ עם אשכול, כאדם שממלא תפקידים שהם משולבים, אני רוצה לומר לו: אל תחפש אוצר אחר, יש לך אוצר, פה יש לך אוצר ושם יש לך אוצר ובינתיים הילד יתום.

אם אנחנו נקבל את העיקרון ונכניס הוצאות אלה לתקציב הרגיל, איזה שם ניתן לסעיף זה אין זה מעניין אותי. אותי מעניין שהפרט הזה יהיה מוכר באופן חוקי. אני חושב שלא יהיה אזרח אחד בארץ אשר יביט על הוצאה זו בעין פחות טובה מאשר על כל הוצאה אחרת.

י. ספיר:

אם זכרוני אינו מטעה אותי ועדת המשנה אשר נתמנתה למסרה זו לא סיימה את עבודתה.

א. בהיר:

בפרינציפ היא סכמה.

י. ספיר:

עד כמה שזכור לי היה ויכוח באיזון מידה אפשר לכלול בתוך החוק אותם מקרים שדוגמאות מהם הובאו לפנינו, והיה ספק אם אפשר לכלול אותם בניסוח חוקי או לא.

היו"ר י. גורי:

לידיעתך הוועדה סיכמה, שאם אפשר לכלול את זה במסגרת חוק הארנונה צריך לעשות זאת. אם יתברר שאי-אפשר אז צריך למצוא הסדר של קבע אבל לא להשאיר לדיון בכל מקרה ומקרה.

י. ספיר:

אני יוצא מנקודת השקפה - גם לפי הדוגמאות - במידה שיש הצדקה להכיר בתביעות אלה, אם ניתנות להיכלל במסגרת של חוק או תקנות של חוק. ואז אינני רואה שום סיבה לחפש מסגרת אחרת בשעה שיש חוק הארנונה. אני יוצא מנקודת השקפה שחוק הארנונה אינו מיועד לאותו מקרה של אסון, חס וחלילה, שעלול לקרות, אלא מצד אחד לספק קצת כסף לתקציב הפיתוח ומצד שני לכסות את הנזקים השוטפים. שם החוק הוא פיצויים לנזקי מלחמה, אבל בינתיים הקרן הזאת משמשת בעיקר לביטוי נזקים של פסוידו-מלחמה. אי-אפשר לכנות זאת מלחמה, זו מלחמה שאינה פורצת, אבל היא קיימת כל הזמן. לכן נראה לי שאפשר לכלול את מרבית המקרים במסגרת החוק הזה.

יתכן שישארו כמה מקרים אשר אני מפקפק אם אפשר לכלול אותם בחוק, בלי למסות מהדרך החוקית.

לפי דעתי, אם אחד החברים של המשק, או יכול

להיות שהוא אדם שנשלח ממשק אחר, אם הוא בא עם טרקטור כזו לחרוש שטח באזור המפורז ונמצא בתחום של משק מסויים, שגם הוא פעל, והאיש הזה נהייע והטרקטור שלו נחבל, אני חושב שגם נזקי הטרקטור וגם הוצאות הריפוי יש לשאות כהוצאות רגילות של מלחמה. אם סגרו את המים וניזוק המשק - גם זה נזק ישיר.

א. בהיר:

היום זה לא נחשב כנזק.

היו"ר י. גורי:

יש חריש פוליטי.

י. ספיר:

בניח שיש שטח שצריך לארוש אותו חריש פוליטי והוא לא בתחום של איזה משק - עוד לא ידוע למי שייך השטח - אלא ביקשו את המשק לחרוש אותו. המשק צריך להיות מובטח על-ידי אותו גוף שהוא אחראי לחריש הזה, אם מקרה זה אינו נכלל בחוק, ולא אמשק יאמר: אם לא תבטיח לי אינני יוצא.

יכול להיות שיש מקרים כאלה שאינם ניתנים להכלל בחוק. לגביהם אפשר לעשות ביטוח מיוחד. מי ישלם עבור הביטוח - זו שאלה אחרת.

לי נראה שאפשר לכלול את רוב המקרים בחוק הארנונה, ולא לחוקק חוק חדש, כי חוק חדש אומר או תקציב או הטלת מס חדש ושני דברים אלה לא רצויים, בשעה שיש מסגרת חוקית הפועלת במנגנון שלה. בזה אני יכול לסכם הצעה ברורה: לכלול עד כמה שאפשר יותר מקרים בחוק הארנונה ובזה תפתר השאלה.

דבר אחר לגמרי זה ענין השמירה. אני יודע שהתקופה שבה אני, עבדכם הנאמן, יצאתי בלילות לשמירה וביום חזחתי לעבודה - ואז לא הגישו חשבונות, לא היה למי להגיש חשבון - חלפה. מצד שני היו גם שמירות, גם כנהלל, גם בדגניה וגם בפ"ת, שלא היו קשורות בענין בטחון המדינה אלא היתה תקופה של גניבות, האנשים היו מעוניינים לשמור והסילו זאת בתור חובה.

אני מבין שהתקופה הזאת עברה והיום יש להסדיר את הענין הסדר אחר. אני שולל את הסדר הזה שחברי המשקים יוצאים בלילות לשמירה וביום יוצאים לעבודה. אני מודיע לכם: זו לא עבודה ולא שמירה.

צריכה להיות תכנית לשמירה. אני יוצא מנקודת השקפה שיש לחלק את התפקיד בין הסוכנות והמדינה. הסוכנות צריכה להביא את העולה עד דרגה מסויימת, על אחריותה, בין אם הוא בעיר או בהתיישבות, ומאותה נקודה והלאה מקבלת אותו המדינה. הסוכנות צריכה להכיר בישוב של ספר, כמו שהיא אחראית על מקלט כן היא אחראית גם על שמירה במשך תקופה מסויימת. אם זהו ישוב שיצא ממסגרת תקציב הביסוס והוא חלק מהמדינה אז המדינה אחראית. יש תכנית של בטחון צבאי, בטחון משטרתי ויש ענין של בטחון על רכוש.

הענין הבטחוני שייך לצבא וכשם שהוא מוציא למטרות אחרות יוציא גם למטרות אלה. קיים משמש הגבול ואם הוא לא מספיק את הצורך צריך להוסיף לתקציבו.

אגב, בתקציב המדינה יש תקציב של איכס ל"י, השתתפות הסוכנות בשמירה. הסוכנות משתתפת אבל אין זה מספיק.

א. הרצפלד: אני מציע שלא תשתתף. בפניה עומדים תפקידים אחרים.

י. ספיר: או שאני מקבל את הסדר הקיים, ואם לא אז צריך לערוך ויכוח מהו תפקידה של הסוכנות. אז אציע שהסוכנות תמלא תפקידים מסויימים בתחום סכנות ואח"כ תעביר אותם למדינה. השמירה קיימת ברוב ישובי הספר אבל אינה מספיק.

דבר שני: במידה שיש תכנית וסדר של בטחון צבאי הוא קיים, בין אם ע"י משמר הגבול או ע"י הצבא.

עכשיו יש בעיה של שמירה משטרתית.

(המשך הישיבה רשמה מא)

מא.

המשך דברי י. ספיר:

בתל-אביב ובפ"ת אין שמירה פרטית, אלא השמירה נחונה בידי המשטרה. אני חושב שגם לגבי הישובים אפשר לקבוע מה חלקה של המדינה בשמירה, מה חלקה של המשטרה ומהו חלקו של הישוב. אם במקרה זה יהא צורך להגדיל את התקציב, יוגדל תקציב המשטרה ותקציב משמר הגבול. אל נבהל מכך. כאשר נדון על התקציב בכללו, אני אציע להגדיל סעיף זה על חשבון סעיפים אחרים, אם אתה תציע להגדיל פסים - נתווכח. מכל מקום, אני מתנגד לקרן מיוחדת למטרה זו.

מ. קלמר:

אני מסכים לדעתו של שך האוצר, שאין להרבות בקרנות. אבל אינני מסכים להשאיר ענין זה להחלטתו של שך האוצר בהחאם למצב הקופה.

בבעיה זו של ישובי הספר דנים אנו כבר שנים ואיננו מגיעים לכלל סיכום. והצדק עם מר הרצפלד, זוהי בעיה אנושית ממדרגה ראשונה שצריכה לבוא על פתרונה. לדעתי, זוהי גם בעיה בטחונית, וכידוע בעיות הבטחון מאחדות כל השולחן הזה. לכן אני סבור כי הגיע הזמן לסכם בשאלה זו ולהסירה מעל הפרק.

שר האוצר ל. אשכול:

למעשה, אינני יודע על מה בדיוק מתנהל הויכוח בינינו. אתם טוענים כי מר ארנון אמר - ואני מאשר זאת - שאין להכניס צורך זה למסגרת חוקית. יתכן שהוא אמר, שהוא יקבל החלטה הועדה בענין זה. אני לא הייתי אומר כך. אני חושב שקודם כל צריך להחליט בענין זה בממשלה.

לגופו של ענין אין בינינו ויכוח. הראיה - כבר שילמו עבור נזקים. השאלה היא, אם להכניס את הדבר למסגרת חוקית או לא. אני מתנגד להכנסת הדבר למסגרת חוקית. מר ספיר אמר, ובצדק, כי אם יוכנס הדבר למסגרת החוק, מחר יופעל לחץ להכניס לרשימת הישובים 20 ישובים נוספים. על ישובי הספר נמנים ישובים חזקים וישובים חלשים. אם הדבר יוכנס למסגרת החוק, כולם יהיו שווים.

אם החברים קרגמן, הרצפלד ובהיר טוענים שצריך להבטיח קיומם של אנשי ישובי הספר, אשאל אותם: מדוע לא נבטיח קיומם של אנשי צבא הקבע או של חיילי שירות חובה?

י. קרגמן:

אתה רוצה להביא כל דבר לידי אבסורד?

שר האוצר ל. אשכול:

אתם עושים זאת. מר הרצפלד אומר, שתביעה זו קודמת לכל תביעה אחרת. בדרך כלל אומרים זאת לאחר שמבטיחים את התביעות הקודמות. אפילו ראש הממשלה ושר הבטחון, לאחר שהובטח לו תקציב הבטחון כפי שהוא רוצה, אומר שהעליה קודמת לבטחון.

כל אחד רואה בתביעתו את הכתל המזרחי. אני מסכים שכל התביעות הן בבחינת כתל מזרחי; אבל אני נבכל זאת סבור שיש לקבוע סדר עדיפויות.

העובדה היא שמשלמים לישובים בעבור נזקים. כאשר ועדת הכספים מחליטה שצריך לשלם - האוצר מקבל החלטתה. אם יוכנס הדבר למסגרת החוק, בהכרח יפתח פתח לתביעות שהן מעל ליכולתנו.

י. ספיר:

האם אתה חושב שהעובדה שמשלמים בעבור נזקים היא פחות אטרקטיבית מאשר חוק?

מא.

שר האוצר ל. אשכול: בהחלט. הייתי רוצה לדעת באיזו רשימה כלולים המשקים דגניה ואפיקים?

א. בהיר: אפיקים איננו ישוב ספר.

שר האוצר ל. אשכול: הייתי רוצה לדעת מדוע.

א. בהיר: כי הוא משק חזק יותר ממשקים אחרים.

שר האוצר ל. אשכול: מסדה ושער הגולן הם בודאי משקי ספר. אולם, לדע

כאשר תתעורר בעיית התשלומים, יש להעדיף משק תל-קציר על פני שער הגולן. אם הדבר יוכנס לחוק, לא תוכל לעשות זאת כי א כל המשקים יהיו שווים.

מר קרגמן אמר שלמען תשלום פצויים בעבור נזקים למשקי הספר, הוא מוכן לתוספת מסים. בדרך זו נגיע לבול בטחון, בול פצויי בול נזקי עקיפין. והעם, גם כאשר הוא יודע את הצרכים, אינו יכול לשי כל אלה יחד והוא מצביע ברגליו.

י. קרגמן: גם אנשי הספר מצביעים ברגליהם; הם עוזבים את משקי הספר.

שר האוצר ל. אשכול: אדרבא, תופיע באספות ותסביר שיש צורך בתוספת מסינ

כשם שישנם שני "בדריים", כך ישנם שני "קלמריים". קלמר אחד טוען מדוע אין משלמים משכורות לרבנים, מדוע אין מגדילים משכורו הרבנים, וקלמר שני שואל, מדוע אין שולחים צ'ק למשק ספר עוד לפני שנגרם לו נזק. עכשו אשלח צ'קים מראש, שמא בעזרת השם יגרם איזה נזק. יש בדר אחד הרואה את העניינים כפי שצריך לראותם, ויש בדר שני המתכוונן להי שר האוצר, המציג את העניינים בצורה הנראית לו.

אינני בטוח שהשמירה בישובים אינה צריכה להעשות על חשבון המוסדות המיישבים. כספים המגיעים אלינו כתרומה, צריכים לשמש קודם כל למטרות אלו. אם אתם מחייבים אותי לעשות זאת על חשבון התקציב אינני יכול לעמוד בכך. גם כיום אי אפשר להגיד שהתקציב הרגיל אינו נוגש בצורה בלתי-אמצעית בעול העליה החדשה. הוא הנותן את שירותי החנוך, הבריאו והבטחון. אם אתם רוצים שהדבר ייעשה על חשבון התקציב הרגיל, אבקש מכם גישה אחרת לתקציב הרגיל. אם אדרוש העלאת שכר הלימוד לסטודנטים...

א. בהיר: אתמוך בכך.

שר האוצר ל. אשכול: אינני בטוח אם מר הרצפלד לא יתנגד לכך.

אם תשאר רזרבה לאוצר, אל תחלקו אותה, אלא תשמרו חצי מליון או מליון לירות לתשלום בעבור נזקים. אם תחליטו שיש לקחת סכומים אלה מקרן הארנונה, הרי למעשה ילקחו כספים אלה מתקציב הפיתוח, כי כל זמן שכספי הארנונה אינם מוצאים, אני משתמש בהם בתקציב הפתוח.

כל אהדתי נתונה לעניין, מבלי להכניסו למסגרת החדש; המטרה העיקרית תושג, יגם אם הועלה תסכם שיש להענות לנזקי-העקיפין בישובי הספר.

ש. דיין: בויכוח שהתנהל בוועדת המשנה הבעתי דעה, שיש להכניס את חובת תשלום הפצויים בעבור נזקים למסגרת החוק, אולם הנימוק שהביא שר האוצר, שהכנסת העניין למסגרת החוק עלולה להביא להרחבת מספר המשקים, שיכנע אותי שאין צורך להכניסו לחוק.

אולם כספים למטרה זו אין לקחת מתקציב הפתוח. השמירה זוהי הוצאה רגילה שבה צריך לשאת התקציב הרגיל.

שר האוצר ל. אשכול: אני מקבל על עצמי את העול, ויחד נחפש דרכים לממון.

היו"ר י. גורי: אנסה לסכם. אין בינינו חלוקי דעות, שאם נגרם נזק למשק, צריך לפצותו. זאת ראשית. שנית, הפתרון צריך להמצא שלא בדרך של ריצה למשרדים ודפיקה על הדלתות. חלוקי הדעות הם בשאלה, אם צריך להקים קרן מיוחדת, או יש למצוא את הפתרון במסגרת הקרבות הקיימות. שר האוצר הביע את התנגדותו לקרן מיוחדת, ובסוף יפה התנגדותו זו. יש לציין, שגם חברי הועדה לא התלהבו מרעיון הקמת קרן מיוחדת. לא ברור לי, מדוע עניין נזקי העקיפין אינו יכול לבוא על פתרון במסגרת קרן הארנונה. אנו קראנו לנזקים אלה בשם נזקי עקיפין, אבל למעשה אין כל הבדל מהותי בין נזקים ישירים ובין נזקי עקיפין. אם נבטל את ההגדרה של נזקי עקיפין, אפשר למצוא את הפתרון במסגרת קרן הארנונה. אמנם בעקיפין זה פוגע בתקציב הפתוח, אבל אין זה כרוך באותן סכנות ובעיות כמו הקמת קרן מיוחדת.

אשר לשמירה, ברגע שמשרד הבטחון יכיר בשמירה בישובי הספר כשירות מלואים - יש קרן השוואה לשירות מלואים ממנו יוכלו להנות גם ישובי הספר. עד כה לא היו מבוטחים ישובי הספר בקרן זו. ד"ר לותץ אמר שאפשר להנהיג אותו סדור שהונהג לגבי קרן הארנונה. אינני רואה אפוא כל סיבה שלא לפתור את השאלה באופן אנושי. אם ישארו נזקים שמחוץ למסגרת זו, הבעיה תצטמצם וימצא לה אפילו פתרון ארעי.

אני מציע אפוא לוועדה לסכם:
(א) לאחר שהכל מודים ומכירים שיש צורך לכסות נזקי עקיפין, יש לבטל את המחיצה בין נזקי עקיפין ונזקים ישירים. זוהי מחיצה מלאכותית, שהקמנו על ידי יצירת טרמין. נראה את הנזקים במשקי הספר כנזקים ישירים, ונחפש פתרון לבעיה זו על ידי תיקון בחוק הארנונה;

(ב) אשר לעומס השמירה, ועדת המשנה חסיים עבודה; ובהסכמת משרד הבטחון ומשרד העבודה, נחייב את המשקים להכלל בקרן ההשוואה לחיילי מלואים על ידי תשלום מוקטן.

אני מציע להחזיר את השאלה לוועדת המשנה על מנת שתבחן אותה ותביא הצעה למליאת ועדת הכספים.

א. בהיר: אני מציע כי ההחלטה תהיה: לאחר שהועדה קיימה בירור עם שר האוצר, היא מטילה על ועדת המשנה לברר את השאלה ולהביא סכום. לא הייתי הוצה שהסיכום של מר גורי חשמש הנחיה לוועדת המשנה.

י. קרגמן: אני מחננד להצעת מר בהיר. אני מקבל הנחיות היו"ר, מר גורי.

היו"ר י. גורי: אם יש הצעה להעביר את העניין לוועדת המשנה בלי אימפליקציות, אני מוכן לקבלה.

ח. רובין: אני חושב שאין טעם להחזיר את השאלה לוועדת משנה מבלי לקבוע לה הנחיות כקו מדריך. אני חושב שהסיכום של מר גורי יכול לשמש קו מדריך לוועדת המשנה.

ז. סוזאייב: פרוצדורה זו אינה מובנת לי. ועדת המשנה עדיין לא סיכמה.

י. גורי: היא סיכמה סיכום ביניים שאינו עומד בסתירה להנחיות שלי.

ז. סוזאייב: אני שוכנעתי במידה מסוימת על ידי שר האוצר, ואני חושב שעדיין מוקדם להחליט בשאלה זו. אני מציע שתחילה נערוך ביון על ההנחיות שהציע מר גורי.

ח. רובין: אני מכבד רצונו של כל חבר ועדה לדחות סיכום או הצבעה. אבל אי אפשר לעשות דבר שאינו מתקבל על הדעת. ועדת המשנה דנה בענין והציעה פתרון חתיקתי. ביררנו את השאלה עם שר האוצר. הגיעה השעה לסכם. אם סיעת הציונים הכללים מבקשת לדחות את הסיכום ולקיים בירור נוסף במליאת הועדה - אני מוכן לקבל זאת.

היו"ר י. גורי: אמציא את ההנחיות לחברי הועדה ובישיבה הבאה נדון בהן.

ש. דייץ: אני מבקש להעלות על סדר יומה של הועדה שאלת השמירה בישובים בכללה.

היו"ר י. גורי: נקיים דיון בשאלה זו במסגרת הדיונים בתקציב.

ועתה נפתח בדיון על התקציב הנוסף. תחילה נשמע דברי הסבר מפי מר סרוקר.

י. קרגמן: אני מציע שהדיון יהיה על כל סעיף, ודברי ההסבר ישולבו בדיון.

ז. סוזאייב: אני מציע להגדיל את התקציב באותם סכומי הכנסה והוצאות שיהיו לפי הצווים והתקנות שהוצאו בינתיים על ידי האוצר. ואני מתחייב בשם סיעתי שלא לחקוף את האוצר על הגדלת התקציב הנוסף.

מר סרוקר: כל ההכנסות שתהיינה עד סוף שנת התקציב הנוכחית כלולות בתקציב המונח לפניכם. בינואר או פברואר תקבל הועדה את תקציב ההתיקרות שאליו מתלווה תקציב הדאר והתחבורה. ברכבת יש גרעון שאנו יודעים עליו, אבל הוא שייך למסגרת המפעלים הסגור לעומת זאת, איננו חושבים שההכנסה שתקבל בשנה זו מהדאר והטלפון תכסה במלואה מה שלא נקבל מהשירות הבולאי. באופן כזה, אין הכנסה נוספת המחייב הגדלת תקציב זה. ברגע שהאוצר מגיש תקציב נוסף, הוא כולל בו כל הכנסה שהוא יודע עליה בזמן הגשת התקציב.

ז. סוזאייב: למעשה אתה אומר, שהגדלת תעריפי הטלפון והדאר לא תביא להכנסה נוספת, אלא בקושי תכסה את ההכנסה המשוערת שבתקציב הנוסף.

ש. סרוקר: נכון.

ז. סוזאייב: הודעה זו אני מקבל.

מ. קלמר: ברצוני לשאול את מר גורי, האם נתקבלה תשובה על מכתבו לשרי הממשלה בקשר להגדלת ההקצבות למוסדות ההשכלה הגבוהה?

היו"ר י. גורי: קשה לומר שנתקבלה תשובה. אבל ברור ששאלה זו תתפוס מקום בדיון על התקציב הנוסף. ידוע לי כי הטכניון והאוניברסיטה פבקשו לקבל משלחת בענין זה.

כן יתפוס מקום ניכר בדיון על התקציב הנוסף ענין תשלום פצויים למשקי הצפון בעבור הנזקים שנגרמו על ידי הסערה. לאחר שלפני שבועיים פנינו אל שר האוצר ושר החקלאות בענין הסערה זוטא שהתחוללה בגליל העליון, באה סערה גדולה שגרמה נזקים כבדים. שר החקלאות סבור שצריך לפצות את המשקים, אבל אין כסף.

א. הרצפלד: האם אפשר לדעת מהו נוסח המכתב שנשלח בענין זה לשר האוצר ושר החקלאות.

היו"ר י. גורי: (קורא המכתב שנשלח לשר האוצר ושר החקלאות).

י. בדר: אני חושב שבראשית חודש דצמבר לשאים אנו לבקש דו"ח ארעי על ההוצאות וההכנסות למצית

הראשונה של שנת התקציב. לאחר למדנו מפי מר הורביץ, שיש הבדל בין אזור תקציבי ואזור קופתי. האם יהיה זה מוגזם לבקש אינפורמציה על האזור הקופתי למחצית הראשונה של השנה?

אני חייב לציין, כי לאחר קריאת דברי ההסבר לתקציב הנוסף לא נותרו לי שאלות רבות. אבל אני רוצה שתהיה לנו

ז. סוזאייב:
למרות שנוסח המכתב לשר האוצר ושר החקלאות בענין
תשלום פצויים למשקי הגליל הוא זהיר מאד ואינו
מחייב את ועדת הכספים, בכל זאת משתמע ממנו שועדת הכספים שמעה בהבנה
את נציגות משקי הגליל העליון. אני מצטער מאד שהתרשמותו של היושב ראש,
היא, ששמענו את נציגות משקי הגליל העליון בהבנה ואהדה.

י. גורי: לא כתבתי "אהדה".

ז. סוזאייב:
באותה ישיבה אמרתי, שאם יוכח שהסערה העיפה גג
במשק כפר גלעדי, והנזק מוערך ב-4000 לירות,
והועדה לאחר בדיקה תקבע שערך הנזק הוא 2500 לירות, יהיה זה פשע
מצד קבוץ כפר גלעדי לבקש מקופת המדינה 2500 לירות. לעומת זאת אני מגלה כ
למשקים בלתי מבוססים שאין בכוחם לשאת נזקים כאלה.

היו"ר י. גורי:
אתה מאייל פיל בקופה דמחטא. במקרה זה אין מקום
לשום טענה. טבעי הדבר שועדת הכספים, כאשר פונה
אליה נציגות מסויימת, אינה יכולה לגנוז את הפנויה. היא פונה לשרים
הנוגעים. כך נהגתי גם הפעם. שום אימפליקציה של אהדה, גם לא הבנה באותו
מובן שמר סוזאייב מייחס לה, לא היתה במכתב זה.

י. ספיר:
אני מציע שיו"ר הועדה ישלח מכתב נוסף לשר האוצר
ושר החקלאות בעקבות הסערה הגדולה שגרמה נזקים
גדולים בפרדסנות.

היו"ר י. גורי:
ועתה, מכיוון שהופיע הממונה על הכנסת המדינה, מר
שרף, נתחיל בדיון בתקציב ההכנסות.

ז. סוזאייב:
ברצוני לשאול את מר שרף:
(א) מהי חלוקת ההכנסות בין החברות, השכירים
והעצמאיים השנה, ומהי התחזית לשנה הבאה?

(ב) האם הקטנת שעורי המס באה לידי בטוי בהכנסות
או לא?
(ג) מה הצעת הממשלה לגבי מס הכנסה על הכנסות
בינוניות?

מ. קלמר:
ההכנסות הנוספות שבאו ממסים שונים בסכום של 39
מליון לירות, האם לדעת מר שרף אין להשתמש בהן
להקלות במס הכנסה?

מר שרף:
בדרך כלל איננו מביאים תקציב נוסף משום שנסקפות
הכנסות נוספות. אין זו עבירה נגד חוק התקציב
לסיים את השנה בהכנסה שמעל לאומדן. בדרך כלל מביאים תקציב נוסף מפני
שיש הוצאות נוספות. כאשר יש הוצאות נוספות, שואלים אותנו אם נשקפות
הכנסות נוספות, ואנו בודקים את העניין. כאשר הכינונו את התקציב הנוסף,
כבר הוחל בדיון באוצר על התקציב לשנה הבאה. ומטבע הדברים הדיון על התקציב
החדש יש בו דברים בלתי ידועים, המחייבים זהירות לגבי האומדן. חובת
זהירות זו אינה חלה על דברים שקורים בתוך שנה זו. כאשר נפגשתי עם חברי
למקצוע ממדינות אחרות למדתי שכולם נוהגים כך, ואין איש בא אליהם בטענה.
כאשר דנו בתקציב של אשחקד, לא לקחנו בחשבון את ההכנסות מהפרדסנות,
כי לא המועצה לשיווק פרי הדר ולא הפרדסנים, לא ידעו מראש איזה מתירים
יקבלו. השנה שעברה היתה שנה בלתי-רגילה בהכנסות הפרדסנים.

ז. סוזאייב: מה היתה ההכנסה?

ז. שרף:
אנו מעריכים אותה ב-8 מליון לירות מעל לאומדן.
השנה לא נגבה את כל הסכום, כי הדבר מחייב עריכת
השומות לשנת 1957.

אשר למצב השומות, בחודש מרס נסיים עריכת השומות
לשנת 1956, פרט לעניינים התלויים בבית המשפט, ופרט לשומות של הכורמים
שעדיין לא סיימו את חשבונותיהם עם היקבים, ומחצית השומות לשנת 1957.

אשר לגביה, השנה אנו גובים מס הכנסה בסכום

גדול במקצת מהסכומים שגבינו בשנה שעברה במס הכנסה ויהב מגן. זוהי תוצאה של העלאת השכר שהיתה די ניכרת בשכבות העליונות. השנים 1956/57 היו מכמה וכמה בחינות שניה טובות בשוק הפרטי, שוק הבניה ושוק המסחר. המספר הכללי של העצמאים במדינה אינו גדול, אבל לעצמאים הקיימים יש גידולי רווח. בעל בית מלאכה שעבד עם 2 פועלים, עובד כיום עם 4-5 פועלים. גם כיום מספר העצמאים אצלנו גדול מאשר בכל ארץ אירופאית שאנו רוצים להשתוות אליה. באמריקה החלוקה היא: 40 אחוז שכירים, 40 אחוז החברות ו-20 אחוז העצמאים. אצלנו החלוקה במס הכנסה היא: 50 אחוז בקירוב השכירים, 20 אחוז החברות ו-30 אחוז העצמאים.

הגורם השלישי להגברת הגמיה - שפור המנגנון.

חלקן של המפרעות שאנו גובים, גדל מדי שנה בשנה. בסיס המפרעות מתקרב למציאות יותר ויותר. אם אשתקד היה הבסיס שנת 54-1953, הרי השנה הבסיס הוא 1954/55, ובשנה הבאה יהיה הבסיס 1956/57, וממילא סכום המפרעות ילך ויגדל. השנה יש השפעה של ההקלה החדשה, של הפחת המוגדל בחברות.

על חשבון איזו שנה?

י. אפרתי:

על חשבון שנת 1956/57. אם מישהו מגיש מאזן

מר שרף:

לשנת 1956/57 ומבקש להעריכו מחדש, אנו חייבים לעשות זאת, ואנו לוקחים בחשבון את הפחת המוגדל של שנת 1956/57. בשנה הבאה ניקח בחשבון את הפחת המוגדל של שנת 1957/58. הדבר עולה לנו מדי שנה ב-5 מליון לירות. ההכנסה מהחברות, שהיתה צריכה לעבור את ה-50 מליון לירות, חרד במקצת.

באיזה סכום אתה מעריך את ההקלות שנתנו?

ז. ספיר:

קשה להעריך זאת, כי אין לנו הסטיקה הדרושה.

מר שרף:

אנו משתדלים שלא להעמיס על המנגנון. עמיתות סטטיסטיות שאינן דרושות למנגנון הגביה. לעתים אנו מוציאים כסף על מנת לעשות עבודה זו בדרך של מדגם, כדי לא להפריע לעבודת הגביה. שנית, חמיד יש גורם בלתי-ידוע. כתוצאה מההקלות מתנהל מו"מ על מה שנקרא מס אמת, ובמידה מסויימת מו"מ זה משפיע.

מה שנוגע לשימוש בהכנסות הנוספות לצורך הקלות

נוספות, אינני יכול להגיד דבר, כי עדיין לא הוחלט על כך.

מה דעתך אתה, והאם אתה בתור הממונה על הכנסות המדינה עומד להציע חצעות בענין זה?

מ. קלמר:

אני ממתין לדיון בממשלה.

מר שרף:

האם תהיה זו טעות אם אחשוב שכל ההקלות יכולות להצטרף ל-10 מליון לירות, כולל הפחת?

י. ספיר:

בזמנו נתנה הבטחה שהקלת הפחת תנתן גם לבנינים.

ז. סוזאייב:

אנו נקיים את ההבטחה. הדבר יימסר כהודעה או הצעת חוק בעת הגשת התקציב לשנת 1959/60.

מר שרף:

האם אפשר לומר, שהפחת המוגדל הביא להגדלת הרווחיות של החברות?

א. בהיר:

כן, אלא שהדבר עדיין לא בא לידי בטוי. הדבר יבוא לידי בטוי כאשר נעשה את השומות לשנת

מר שרף:

המס 1958/59.

א. בהיר:
האם אין בדעת האוצר לתת הנחות גדולות יותר לאלה שישקיעו את הרווחים בציווד?

מר שרף:
לפני שנתקבלה הצעה על פחת מוגדל, הועלתה הצעה של מענק מוגדל. אבל בהחלטות שקיימנו עם התאחדות בעלי-החעשיה, משקיעי ההון וחברת העובדים, נתגלתה התנגדות לכך והדרישה הייתה שינתן פחת מוגדל. יכול להיות שעוד נחזור להצעה זו, אבל לאחר שנעכל את כל ההפסדים של הפחת המוגדל והנרדת המס על חברות ואולי גם על בנינים.

ז. סוזאייב:
האם נכון הוא, שעתה יש נכונות מצד החברות להראות רווחים אמתיים יותר? פירוש הדבר, שהאוצר לא יסבול בגלל הקטנת המס על חברות.

מר שרף:
בעיית הרווחים האמתיים אינה קיימת לגבי חברות. אפשרותן של החברות להעלים רווחים היא קטנה למדי.

ז. סוזאייב:
כדי למנוע אי-הבנה ברצוני לומר, כי כוונתי הייתה לכך, שהחברות יכולות לגלות גמישות בהערכת המלאי. חברה יכולה להעתיק רווח של שנה אחת לשנה שניה. לא היה בכוונתי לומר שהחברות מעלימות את הרווחים.

מר שרף:
הקטנת המס נתקבלה בצורה חיובית על ידי החברות לסוגיהן השונים. מבחינות שונות המגמה היא כיום להראות רווחים ולחלק דוידנדה, על מנת להגביר אפשרויות משיכת הון.

היו"ר י. גורי:
אנו עוברים לסעיף המכס.

ז. סוזאייב:
בדיון על התקציב הרגיל בקשתי להפריד בין מכס פרופר ובין היטלים. הייתי מבקש, כי הפעם תומצא לנב חלוקה מדוייקת.

מר שרף:
עם הגשת התקציב החדש ניתן פירוט של ההכנסות ממכס לפי סוגי הסחורות.

ז. סוזאייב:
האם גדלו ההכנסות במכס עקב העלאת המכס על מחכת ופלסטיקה?

מר שרף:
ההכנסות מחילות לגדול רק עכשו. היקף ההזמנות של יצרני המחכת והפלסטיקה לא ירד עקב העלאת המכס.

מר סרוקר:
בעקבות הליברליזציה באה תביעה להגבלת יבוא חמרי גלם בסכומים רציניים. חוץ ציפיה לאינפלציה.

א. כהן:

ז. סוזאייב:
הערתו של אדוב כהן נכונה. המשק מוכר סחורה במחיר שצריך לעלות חימוש המלאי. למרות זאת ממשיכים להביא שהאוצר לא יוכל להמשיך להקציב דולרים למטרה זו, או שכוח הקניה יגדל, או שערך הלירה יירד.

מר סרוקר:
מה אתה מציע כפתרון?

ז. סוזאייב:
אינני מציע פתרונות, אני רק מעלה את השאלה.

נ. לויין:
המכס המוגדל על המחכת, לפי האומדן, צריך היה להעלות את ההכנסות ב-3,5 מליון לירות לשנה. היות והמכס המוגדל החל לפעול באוקטובר, צריך היה להעלות את ההכנסה במחצית השנה ב-2 מליון לירות. האם ההכנסה הנוספת באה מהמכס שהוטל על פלסטיקה?

מר שרף:
מלבד העלאת המכס המוגדל גם הייבוא. בשנה שעברה גבינו ב-6 החדשים הראשונים 46 מליון לירות וב-6 החדשים האחרונים של השנה - גבינו 60 מליון לירות. השנה גבינו ב-6 החדשים הראשונים של השנה 61 מליון לירות, ומותר להניח שב-6 החדשים האחרונים של השנה נגבה 72 מליון לירות. על יסוד זה בנוי הסכום המוגדל.

ז. סוזאייב:
האם יש בידיכם נתונים על היבוא?

מר שרף:
רק לחדשי אפריל-יוני. עם הגשת התקציב החדש נוכל להביא מספרים על המחצית הראשונה של השנה. הואיל ואשתקד היה חודש ספטמבר חודש החגים והשנה באוקטובר, יש להשוות 7 החדשים הראשונים של השנה שעברה עם 7 החדשים הראשונים של השנה.

היו"ר י. גורי: נמשיך בדיון בתקציב הנוסף בישיבה הבאה.
ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15.